

Nærings- og fiskeridepartementet

Deres referanse:

16/1273

Vår referanse:

200600012

Dato:

12. juni 2019

Høring vedr forslag om opphevelse av brukthandeloven

Vi viser til høringsbrev fra Nærings- og fiskeridepartementet av 18. mars 2019 med forslag om opphevelse av lov 22. desember 1999 om handelsverksemd med brukte og kasserte ting (brukthandelova).

ØKOKRIMs ansvarsområde, som særorgan i politiet, omfatter saker om økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet, herunder illegal omsetning av kunst- og kulturminneobjekt. I dette arbeidet er enkelte av brukthandelovens bestemmelser sentrale virkemidler. ØKOKRIM vil innledningsvis bemerke at enheten ikke støtter forslaget.

Forebygging av kriminalitet er politiets primærstrategi. Formålet med brukthandeloven, jf § 1 fjerde ledd er, som også nevnt i høringsnotatet, å forebygge omsetning av stjålne eller ulovlig mottatte gjenstander og å lette politiets arbeid med å oppspore slike gjenstander. Grunnleggende sett er loven derfor et verktøy primært utformet for å hjelpe politiet med å etterforske og å forebygge kriminalitet knyttet til alle typer løssøregjenstander, som f.eks. bil, båt, gull, mynter, mobil m.fl. i tillegg til kunst og kulturminner. En opphevelse av brukthandelregelverket (både reglene om bevilling og kontroll) vil dermed frata politiet viktige hjemler som i dag har en kriminalitetsforebyggende effekt.

ØKOKRIM mener det fortsatt er behov for å beholde en bevillingsordning på området idet dette har en klar forebyggende effekt, og vil bidra til å holde uskikkede aktører utenfor brukthandelnæringen. ØKOKRIM vil i det følgende avgrense høringssvaret til å gjelde bestemmelsene i brukthandeloven som gir politiet uhindret adgang til kontroll av lokaler og innsyn i protokoller hos foretak som omsetter kunst og kulturminner.

Lovens aktualitet

Ved brukthandelovens tilblivelse i 1999, avløste denne lov av 1980 om handelsvirksomhet og herunder "Kapittel 4 - Handel med brukte og kasserte ting".

Postadresse

Postboks 2096 Vika
NO-0125 OSLO

Besøksadresse

C.J. Hambros plass 2 C
NO-0164 OSLO

Telefon/Telefaks

(+47) 23 29 10 00
(+47) 23 29 10 01

Org.nr.: 874 761 532

post.okokrim@politiet.no

www.okokrim.no

De sentrale lovbestemmelsene som gjennomgående har blitt videreført omhandler først og fremst gjenfinning av stjålet gods som blir forsøkt omsatt gjennom en brukthandler og politiets uhindrete adgang til å kontrollere.

Tidligere var brukthandeloven aktuell som verktøy for politiet fordi innbruddstyveri i vanlige hus var noe mer utbredt og tyvegodsset derav var lett omsettelig i en brukthandelbutikk. Mange politidistrikt hadde følgelig organisert særskilte avdelinger for godsspaning med kontroll av brukthandlerbutikker som metode.

Handelsmønsteret har, som departementet beskriver, endret seg mye over tid og drøfter i høringsnotatet om hvorvidt brukthandeloven og –forskriften har blitt utdatert.

Brukthandel og nettsalg

Stadig nye nettbaserte løsninger for omsetning av brukte gjenstander har ført til en polarisering i brukthandelmarkedet. Rimelige enkeltgjenstander som tidligere ble solgt gjennom brukthandelbutikker omsettes nå via nettstedene som Finn.no, eBay.com, Facebook og tilsvarende, der selger selv administrerer handelen. Parallelt med dette ser vi at kunstobjekt av større verdi og av kjente kunstnere fortsatt selges gjennom tradisjonelle auksjonshus og gallerier. Mange av disse har også tilpasset seg et endret kjøpemønster og etablert ordninger der foretakets nettsider er visningsplattform i forkant av auksjonen, men at salget fortsatt foretas i salgslokalet.

Dette tydeliggjør en oppsplitting i brukthandelmarkedet der de to omsetningsstedene henvender seg til helt ulike segment av kunder.

Nettbaserte salgsplasser har lav inngangsterskel og er tilpasset omsetning av rimelige husholdningsobjekter, hobbyartikler og liknende som kan gjenbrukes. Kundene, som stort sett ikke er profesjonelle, tilbys en markeds plass som er rimelig eller gratis. Slik handel krever kun en kunderegistrering og hele handelen formidles via en pc, nettbrett eller mobiltelefon.

Kunst og kulturminner som representerer store verdier, både økonomisk og historisk, omsettes også via foretak med brukthandelbevilling. Det er primært denne delen av brukthandelssektoren ØKOKRIM har sitt fokus på når det gjelder adgang til kontroll.

Norske gallerier og auksjonshus som selger objekter i denne kategorien er del av et internasjonalt marked. Det innebærer at politiets uhindrete tilgang til lokaler og innsyn i dokumenter er en del av Norges løpende bidrag i å bekjempe internasjonal illegal handel med kunst og kulturminneobjekter. Organisasjonen UNODC¹ har kategorisert slik handelsvirksomhet som organisert kriminalitet som gir mulighet for terrorfinansiering.

---

¹ United Nations Office on Drugs and Crime

Politiets systematisk oppfølging av omsetningen av kunst- og kulturminnegjenstander vil trolig også kunne virke preventivt i arbeidet med å forebygge at Norge blir en transitthavn for illegal handel.

Forhold til annet regelverk - straffeprosessloven

Høringsnotatet anmoder om vurdering av om straffeprosesslovens bestemmelser gir tilstrekkelige virkemidler for å etterforske helerivirksomhet i brukthandelneringen.

Høringsnotatet viser til at politiet, med hjemmel i straffeprosessloven, har tilnærmet lik adgang til å kontrollere butikklokaler og protokoller som den brukthandellden åpner for.

Vi vil her understreke at politiets muligheter for "lette i arbeidet", jf brukthandellden, med å søke etter gjenstander i praksis ikke blir ivaretatt av straffeprosesslovens bestemmelser om tvangsmidler (f.eks. ransaking) slik som beskrevet flere steder i høringsnotatet.

Ved å hevde at politiet enkelt kan skifte hjemmel fra brukthandellden til straffeprosessloven som inngang for å kontrollere en brukthandel er det ikke tatt tilstrekkelig hensyn til hverken politiets arbeidsmetoder eller gjeldende lovbestemmelser. De to nevnte regelverkene har ulikt formål, ulike krav til gjennomføring og regulerer helt ulike arbeidsoppgaver.

Bruk av ransaking, jf straffeprosessloven, for å få tilgang til et salgslokale for å søke etter gjenstander vil medføre at mistenkte (f.eks. innehaver av en brukthandelbutikk) blir gitt stilling som siktet etter straffeprosessloven § 82. Videre er ransaking et tvangsmiddel og skal normalt besluttes av retten.

Det vises for øvrig også til Granavolden-plattformen som under punkt "4 – Justis, beredskap og innvandring" gjør det klart at "Regjeringen legger til grunn at politiets metoder skal være effektive, men aldri gå lenger enn det som er nødvendig eller forholdsmessig."

Å skulle bruke straffeprosesslovens hjemler i disse sakene anses unødvendig, der formålet kun er en rutinekontroll for å søke etter stjålet gods eller for å avkrefte at det ikke forefinnes der.

Forhold til annet regelverk - hvitvaskingsloven

Med såpass store verdier i omløp ved kjøp og salg av "brukte" gjenstander er det også gitt mulighet for aktører med motiv til å drive hvitvasking av utbytte.

Så vidt vi kan se så har ikke departementet omtalt nylig lovendringen i hvitvaskingsloven hvor forhandlere av verdifulle gjenstander ikke lenger er rapporteringspliktig, men kun underlagt en beløpsmessig begrensning på hvor mye som kan mottas i kontanter og en kontroll fra skattekontoret med at dette overholdes.

Endringen innebærer at kontrollen med brukthandlerne er mindre enn før og vil kunne bli ytterligere svekket ved forslaget om opphevelse av brukthandeloven. Dette kunne med fordel ha vært drøftet.

Politiets arbeidsmetoder

I en begrepsavklaring kan det kort presiseres at etterforskning ikke er det samme som etterretning/undersøkelse/kontroll. Ved sistnevnte arbeidsmetode kan politiet, med hjemmel i brukthandeloven, og uten mistanke kontrollere varebeholdning og protokoll hos registrert brukthandler. Politiets formål ved brukthandelkontroll kan være å søke informasjon eller for å bekrefte eller avkrefte et tips som de har blitt kjent med. Tipsene kan ha lokalt opphav, men er etter vår erfaring stadig oftere oppfølging av konkrete henvendelser fra Europol eller via Interpol-systemet. Brukthandelovens bestemmelser kan derfor være nyttige ved etterforskning, men nødvendig ved etterretningsarbeid.

Det drøftes i høringsnotatet om administrative byrder som pålegges næringsdrivende som følge av brukthandelovens bestemmelser. Vi ser at prosessen med søknad og godkjenning for noen kan oppleves noe byråkratisk og omfattende, men mener at verdien av å opprettholde politiets lette adgang til innsyn som nevnt i brukthandelforskriften § 14 må vektlegges mer. Vi vet av erfaring at ved handel med illegale varer foregår eierskiftene i hurtig tempo og med mange aktører involvert. Politiet vil, ved bortfall av protokoll- og karanteneplikten, ikke få oversikt på personer som har solgt eller kjøpt varer tidligere. Det legger til rette for enklere å kunne misbruke en brukthandel til heleri og hvitvasking av både penger og gjenstander.

Forslag til løsninger

ØKOKRIMs hovedformål med høringen er å presisere viktigheten av å beholde politiets adgang til å kontrollere salgslokaler og -protokoller for den del av bransjen som omsetter kunst og kulturminner. Herunder gjelder videreføring av forskriftens bestemmelser om protokollføring, jf § 10, karantenetid jf § 11, samt mulighet for pålegg om rapportering om kjøp og salg av spesielle gjenstander jf § 16.

ØKOKRIM ønsker at en beholder bevillingshjemplene. Dersom departementet treffer avgjørelse om å fjerne brukthandeloven håper vi at nevnte forskriftsbestemmelser kan videreføres i annet lovverk.

Vennlig hilsen

Hedvig Moe
ØKOKRIM-sjef

Hans Tore Høviskeland
Avdelingsleder

Kopi: Riksadvokaten
Politidirektoratet